

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวา และตลาดน้ำดำเนินสะดวก

Guidelines for the Sustainable Development of Community- Based Tourism at Amphawa Floating Market and Damnoen Saduak Floating Market

วัลภา รัศมีโชติ^{1*} วรเดช จันทรรศ² วิพร เกตุแก้ว³ และเพ็ญศรี ฉิรินัง⁴

Wanlapa Kasamichote^{1*}, Voradej Chandarasorn², Viporn Katekao³
and Pensri Chirinang⁴

Received : May 30, 2023; Revised : June 15 , 2023; Accepted : June 15, 2023

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวก โดยศึกษาด้วยวิธีการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งค้นพบว่า ตลาดน้ำทั้ง 2 แห่ง มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจชุมชน สังคม และประเทศชาติที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนริมฝั่งแม่น้ำควรค่าแก่การอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบไป โดยเริ่มต้นจากคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด วางแผน รับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ ซึ่งมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำ โดยการเน้นให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ 2) ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี โดยชุมชนควรจัดให้มีการกระจายรายได้และผลประโยชน์แก่สมาชิกอย่างทั่วถึงและสามารถตรวจสอบได้ 3) ด้านการอนุรักษ์

¹⁻⁴คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง; Faculty of Humanities and Social Sciences, Muban Chom Bueng Rajabhat University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : Aj.nam.mcru@gmail.com

Citation : Kasamichote, W., Chandarasorn, V., Katekao, V. and Chirinang, P. (2023). Guidelines for the

Sustainable Development of Community-Based Tourism at Amphawa Floating Market and Damnoen Saduak Floating Market. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(3) : 257-272;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisru.2023.60>

และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมของตลาดน้ำ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม 4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของตลาดน้ำอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยการสร้างความร่วมมือและสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้คนในท้องถิ่นรักในแหล่งท่องเที่ยวและดูแลตลาดน้ำ และ 5) ด้านบริการและความปลอดภัยของตลาดน้ำ ควรมีการจัดแบ่งฝ่ายด้านความปลอดภัยในชุมชนที่ชัดเจนและทั่วถึง

คำสำคัญ (Keywords) : แนวทางการพัฒนา, การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน, ตลาดน้ำอัมพวา, ตลาดน้ำดำเนินสะดวก

Abstract

This academic article aims to study the sustainable community-based tourism development guidelines for Amphawa Floating Market and Damnoen Saduak Floating Market. By studying the method of reviewing relevant documents, it was found that both floating markets are important to the community's economy, society and the nation, reflecting the way of life and culture of riverside communities worth preserving. It starts with people in the community participating in thinking, planning, being responsible and sharing the benefits. The guidelines for development are as follows: 1) Management of tourism in the floating market By emphasizing on the participation of all parties in planning and developing tourism activities that are consistent with the context of the area. 2) Management of economy, society and good quality of life. The community should distribute income and benefits to members thoroughly and can be examined. 3) Conservation and promotion of cultural heritage of the floating market. 4) Systematic and sustainable management of natural resources and the environment of the floating market. By creating cooperation and creating public awareness for local people to love tourist attractions and take care of the floating market and 5) Services and safety of the floating market There should be a clear and comprehensive division of community safety divisions.

Citation : วัลภา รัศมีโชติ, วรเดช จันทรร, วิพร เกตุแก้ว และเพ็ญศรี ฉิรินัง. (2566). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

อย่างยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวก. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น.

7(3) : 257-272; DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.60>

Keywords : Development Guidelines, Sustainable Community-Based Tourism, Amphawa Floating Market, Damnoen Saduak Floating Market

บทนำ (Introduction)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism-CBT) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มีการจัดการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งมีการกำหนดรูปแบบและทิศทางการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชนเพื่อคนในชุมชนและชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือน อีกทั้งยังเป็นการท่องเที่ยวที่หลายประเทศทั่วโลกให้การยอมรับว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและชุมชนทั้งในด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และการสืบทอด เผยแพร่ และฟื้นฟูวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชน และสร้างการรับรู้ ความผูกพันผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างนักท่องเที่ยว ประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชน (ณัฐพัชร มณีโรจน์, 2560) ซึ่งประเทศไทยได้มีการนำแนวทางดังกล่าวมาใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นอย่างแพร่หลาย การท่องเที่ยวชุมชนจึงเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับชุมชนที่มีองค์ประกอบสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมและความคิดสร้างสรรค์ของคนในชุมชน ปัจจุบันการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและมีแนวโน้มจะเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ เพราะเป็นวิธีการจัดการท่องเที่ยวที่อาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน

กระแสการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มาแรงได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน คือ การท่องเที่ยวตลาดน้ำ (Floating market tourism) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับคนในชุมชน ตลาดน้ำจึงเป็นอีกทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ตลาดน้ำอีกหลายแห่งยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (นิชมน ภมร และพัชรี ตันติวิภาวิน, 2564) เช่น นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนชาวสวนจากการค้าขายผลผลิตทางเกษตรทางน้ำของชาวบ้านที่หาได้ยากในปัจจุบัน ตลาดน้ำจึงเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมเป็นวิถีชีวิตของคนไทยที่มีความสัมพันธ์กับด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณที่ลุ่มที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่มีผู้คนนิยมตั้งบ้านเรือนอยู่ริมน้ำใช้ลำน้ำเป็นเส้นทาง

Citation : Kasamichote, W., Chandarasorn, V., Katekao, V. and Chirinang, P. (2023). Guidelines for the

Sustainable Development of Community-Based Tourism at Amphawa Floating Market and Damnoen Saduak Floating Market. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(3) : 257-272;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.60>

สัญจรที่สำคัญ อีกทั้งยังช่วยสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของสายน้ำในวิถีชีวิตของคนไทยที่ดำเนินชีวิตและหาเลี้ยงชีพ ซึ่งเมื่อเกษตรกรได้ผลผลิตจากการทำการเกษตรจะนำผลผลิตมาแลกเปลี่ยนซื้อขายกันในตลาดน้ำ ตลาดน้ำจึงเป็นชื่อเรียกแหล่งค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันในท้องน้ำโดยอาศัยเรือเป็นพาหนะ แต่เดิมนอกจากจะเรียกกันแล้วยังมีชื่อเรียกกันว่า ตลาดเรือหรือตลาดท้องน้ำ แต่ในปัจจุบันนิยมเรียกกันว่า “ตลาดน้ำ” (อุดม เขยกิจวงศ์, 2552)

ตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวก เป็นหนึ่งในการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีศักยภาพและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่การนำมาซึ่งความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีการแสดงออกถึงความเข้มแข็งของชุมชนอย่างชัดเจน ต้องมีการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนเป็นสิ่งที่สำคัญ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดการ การประสานงาน และการควบคุม ซึ่งทุกกระบวนการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมพัฒนา ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมประเมิณผล และร่วมแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม ดังนั้นการวางแผนทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและส่งผลให้เกิดความยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวก ผู้ศึกษาจึงเห็นถึงความสำคัญของการวางแผนทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ เพราะผลลัพธ์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนเป็นปัจจัยสำคัญที่นักท่องเที่ยวสามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวและยังช่วยรักษาสถิติลักษณ์ของความเป็นตลาดน้ำให้คงอยู่สืบไป ท้ายที่สุดย่อมจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่น สร้างอาชีพ สร้างรายได้ สร้างความเข้มแข็งและความภาคภูมิใจให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน

นักวิชาการให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism-CBT) คล้ายคลึงกัน ดังเช่น สิริภัทร์ โชติช่วง และคณะ (2565) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม มีการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ ฤดี เสริมขยุต (2563) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม ที่มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชน คือ มีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว โดยมีการจัดการทรัพยากร

Citation : วลภา รัตมีโชติ, วรเดช จันทรร, วิพร เกตุแก้ว และเพ็ญศรี ฉิรินัง. (2566). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

อย่างยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวก. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น.

7(3) : 257-272; DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.60>

การท่องเที่ยวของชุมชนที่ครอบคลุมถึงสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต ให้เกิดความยั่งยืนผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์การคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ที่มีคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงแค่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังเน้นถึงการสร้างศักยภาพของคนในชุมชนด้วย เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นอาชีพเสริมที่เข้ามาสนับสนุนอาชีพหลักหรือวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน โดยไม่ทำลายวิถีชีวิตเดิมหรือทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่เดิม

ตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวก

1. ความหมายของตลาดน้ำ

ตลาดน้ำเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างหนึ่งที่กำลังเป็นกระแสมาแรงได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ นับว่าเป็นการท่องเที่ยวที่น่าสนใจที่จะสามารถนำมาพัฒนาและเพิ่มศักยภาพให้เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนได้ ทั้งนี้ผู้ที่จะนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของตลาดน้ำ ดังเช่น อุดม เขยกิจวงศ์ (2552) ที่กล่าวว่า ตลาดน้ำ หมายถึง ที่ชุมนุมเพื่อซื้อขายของสินค้าต่าง ๆ ทางน้ำ โดยมีเรือเป็นพาหนะบรรทุกสิ่งของ ตลาดน้ำจึงเป็นชื่อเรียกแหล่งซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าที่มีการทำกิจกรรมการซื้อขายในท้องน้ำโดยอาศัยเรือเป็นพาหนะ สอดคล้องกับความหมายของ กุลธิดา สุริยะวรรณากุล (2557) กล่าวว่า ตลาดน้ำ หมายถึง ตลาดที่มีการค้าขายในน้ำโดยอาศัยเรือแพเป็นพาหนะบรรทุกสินค้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าทางการเกษตร สินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในชีวิตประจำวันมาขายตามแม่น้ำลำคลองที่มีผู้คนอาศัยอยู่ และชัยวิชญ์ ม่วงหมี่ (2562) กล่าวว่า ตลาดน้ำ หมายถึง สถานที่เรียกแหล่งค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันในท้องน้ำโดยอาศัยเรือเป็นพาหนะ ซึ่งแต่เดิมนอกจากจะเรียกตลาดน้ำแล้วยังมีชื่อเรียกกันว่า ตลาดเรือหรือตลาดท้องน้ำ

สรุปได้ว่าตลาดน้ำ หมายถึง สถานที่ที่เป็นชุมชนที่มีมาแต่โบราณเป็นที่ซื้อและขายสินค้าต่าง ๆ โดยอาศัยแม่น้ำลำคลอง อาศัยเรือ แพ เป็นพาหนะบรรทุกสินค้า ตลาดน้ำจึงเป็นสื่อทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนที่อยู่ริมสองฝั่งแม่น้ำ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่มีความสัมพันธ์ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมชุมชน ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะแตกต่างจากตลาดทั่วไป ทั้งนี้

Citation : Kasamichote, W., Chandarasorn, V., Katekao, V. and Chirinang, P. (2023). Guidelines for the

Sustainable Development of Community-Based Tourism at Amphawa Floating Market and Damnoen Saduak Floating Market. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(3) : 257-272;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.60>

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า ตลาดน้ำในภาคกลางที่เป็นกระแสมาแรงได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว มีอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปผลวิเคราะห์และสังเคราะห์ตลาดน้ำในภาคกลางที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว

นักวิชาการ ตลาดน้ำ ในภาคกลาง											ความถี่	ร้อยละ
	ศศิภาณุ พลายุภูมิพลและคณะ (2564)	ณิชนม ภมรและพัชรี ตันติวิภาวิน (2564)	ศุภโชค สนธิไชย และลัดดา อนงค์ไชย (2564)	พิมพ์พวง เพ็งนาเรนทร์ (2564)	พิชญญา เทียนบุญ (2564)	ชัยวิชญ์ ม่วงหมี่ (2562)	จิตรนารณ์ สุทธิวิเศษชัย และคณะ (2557)	ชลลดา มงคลวนิช (2556)	อมรศิริ ดวงดี (2555)	ปรียาภรณ์ เนียมมนก และคณะ (2555)		
1. ตลาดน้ำทุ่งบัวชม (จ.พระนครศรีอยุธยา)	✓			✓		✓					3	30
2. ตลาดน้ำอโยธยา (จ.พระนครศรีอยุธยา)	✓		✓			✓					3	30
3. ตลาดน้ำดำเนินสะดวก (จ.ราชบุรี)	✓		✓	✓	✓	✓		✓			6	60
4. ตลาดน้ำลำพญา (จ.นครปฐม)	✓						✓					
5. ตลาดน้ำอัมพวา (จ. สมุทรสงคราม)	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	9	90
6. ตลาดตลิ่งชัน (จ. กรุงเทพฯ)				✓	✓						2	20
7. ตลาดน้ำวัดไร่ขิง (จ.กรุงเทพฯ)				✓	✓		✓				3	30

จากตารางที่ 1 การสังเคราะห์ตลาดน้ำในภาคกลางที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวตามแนวคิดของนักวิชาการจำนวน 10 คน ประกอบด้วย ศศิภาณุ พลายุภูมิพลและคณะ (2564); ณิชนม ภมร และพัชรี ตันติวิภาวิน (2564); ศุภโชค สนธิไชย และลัดดา อนงค์ไชย (2564); พิมพ์พวง เพ็งนา

Citation : วัลภา รัศมีโชติ, วรเดช จันทรร, วิพร เกตุแก้ว และเพ็ญศรี ฉิรินัง. (2566). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

อย่างยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวก. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น.

7(3) : 257-272; DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.60>

เรนทร์ (2564); พิษญา เทียนภู (2564); ชัยวิษณุ ม่วงหมี (2562); จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์ และคณะ (2557); ชลลดา มงคลนิช (2556); อมรศิริ ดวงดี (2555) และปรียาภรณ์ เนียมนก และคณะ (2555) โดยใช้เกณฑ์ในการสังเคราะห์ที่ระดับความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป หรือร้อยละ 50 ขึ้นไปพบว่า ส่วนใหญ่ ตลาดน้ำในภาคกลางที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว จำนวน 2 แห่ง คือ ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และตลาดน้ำดำเนินสะดวกจังหวัดราชบุรี ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวก

2. ตลาดน้ำอัมพวา

หากกล่าวถึงตลาดน้ำที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย ชื่อแรกที่ผุดอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของนักท่องเที่ยว คือ ตลาดน้ำอัมพวา ซึ่งเป็นตลาดน้ำมีชื่อเสียงโด่งดังในเรื่องของการอนุรักษ์วิถีชีวิตริมน้ำแบบดั้งเดิม ตลาดน้ำอัมพวาตั้งอยู่ที่ตรงบริเวณปากคลองอัมพวา ตำบลอัมพวา อำเภ่ออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม (ปรียาภรณ์ เนียมนก และคณะ, 2555) ซึ่งเป็นเมืองที่มีความสำคัญในด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่โดดเด่น ด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว จึงเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวอยากไปสัมผัสสมุทรสงคราม จึงเป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่สำคัญในภูมิภาคที่มีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปเยือน

บริเวณคลองอัมพวาจะมีบ้านเรือนสองริมฝั่งที่ยังคงความโบราณไว้เป็นอย่างดีและยังเป็นตลาดน้ำยามเย็นแห่งแรกของเมืองไทย อันเกิดจากความร่วมมือร่วมใจชุมชนในท้องถิ่นที่ได้พยายามพลิกฟื้นตลาดน้ำอัมพวาในอดีตกลับมาเพื่ออนุรักษ์ความเป็นอยู่ของชุมชนริมน้ำ โดยปรับเวลามาเป็นช่วงเวลาเย็น ๆ ที่เหมาะแก่การเดิน เลือกชมเลือกซื้อสินค้าหลากหลายชนิด ส่วนบนบกจะมีรถเข็นขายของและร้านขายของที่ระลึกต่าง ๆ ซึ่งจะมีประจำทุกวันศุกร์ วันเสาร์ และวันอาทิตย์ รวมถึงวันหยุดนักขัตฤกษ์ โดยเริ่มตั้งแต่เวลาประมาณ 16.00 นาฬิกา เป็นต้นไป ทั้งนี้เสน่ห์ของตลาดน้ำอัมพวา คือ การคงวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำและรูปแบบตลาดน้ำโบราณไว้ได้เป็นอย่างดี โดยจะเห็นได้จากสภาพเรือนแถวไม้คร่ำครี พ้อค้าแม่ค้าพายเรือขายของทางน้ำ ร้านค้าโชห่วยที่เปิดมานานอาหารและขนมไทยหายาก รวมทั้งของใช้และของกระจุกกระจิกในยุคหลายสิบปีที่แล้ว และในปี พ.ศ. 2550 ชุมชนริมคลองอัมพวาได้รับรางวัลชมเชย จากการประกวดรางวัลเพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกแห่งองค์การยูเนสโกประจำปี 2550 (UNESCO Asia-Pacific Heritage Awards for Culture Heritage Conservation) ในด้านการอนุรักษ์อาคาร

Citation : Kasamichote, W., Chandarasorn, V., Katekao, V. and Chirinang, P. (2023). Guidelines for the

Sustainable Development of Community-Based Tourism at Amphawa Floating Market and Damnoen Saduak Floating Market. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(3) : 257-272;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.60>

เก่าแก่ที่ทรงคุณค่าและมีความงดงามด้านสถาปัตยกรรมที่สะท้อนถึงลักษณะสำคัญทางท้องถิ่นไว้ได้เป็นอย่างดี (อมรศิริ ดวงดี, 2555)

กิจกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำอัมพวา ได้แก่ 1) ชิมอาหารพื้นบ้านทั้งคาวหวาน ตลาดน้ำอัมพวามีอาหารพื้นบ้านที่แม่ค้าและพ่อค้าพายเรือมาขายให้เลือกซื้อเลือก ชิม กิน 2) เดินเยี่ยมชมร้านค้าขายของที่ระลึกและวิถีชีวิตชาวบ้านตลาดน้ำอัมพวาทั้งสองข้างทางฝั่งริมน้ำมีของที่ระลึกให้เลือกซื้อของที่ระลึกยอดนิยมของตลาดน้ำอัมพวา คือ โปสการ์ดและเสื้อยืด ซึ่งบอกเล่าเรื่องราวของเมืองอัมพวาได้เป็นอย่างดี 3) การล่องเรือชมวิถีชีวิตริมแม่น้ำแม่กลองเพื่อชมวิถีชีวิตชาวบ้านและบ้านเรือนริมน้ำที่จะได้เห็นตลอดทางที่เรือแล่นไป หรือจะแวะชมสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่น่าสนใจ และ 4) ล่องเรือชมหิ่งห้อย ซึ่งเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่โดดเด่นของตลาดน้ำอัมพวา

สรุปได้ว่า ตลาดน้ำอัมพวาเป็นตลาดเก่าแก่ที่ใหญ่ที่สุดในสมุทรสงคราม แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนไว้อย่างสมบูรณ์ โดยการอนุรักษ์อาคารเก่าแก่ที่ทรงคุณค่าและมีความงดงามด้านสถาปัตยกรรมและสะท้อนถึงลักษณะสำคัญทางท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ควบคู่กับการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีชีวิตชาวบ้าน และเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อนำไปสู่การดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ให้มีความสมดุลและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของชุมชนในอนาคต

3. ตลาดน้ำดำเนินสะดวก

ตลาดน้ำดำเนินสะดวกจึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งในจังหวัดราชบุรี ซึ่งถือว่าเป็นตลาดน้ำแห่งแรกของประเทศไทย (ธีราพร ทองปัญญา, 2561) ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอดำเนินสะดวก จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เจริญเติบโตมาตั้งแต่ยุคสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นคลองที่ขุดด้วยแรงงานคน ซึ่งขุดได้ตรงและยาวที่สุดในประเทศ เพื่อประโยชน์ในการคมนาคมและการค้าขายในอดีตวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวกมีความเป็นอยู่ที่เน้นการทำอาชีพทางการเกษตร ต่อมาถูกแทนที่ด้วยการรับจ้างขับเรือนำเที่ยว เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเข้ามา มีบทบาทในชีวิตมากขึ้น ตลาดดำเนินสะดวกมีวิถีชีวิตริมคลองที่เรียบง่ายมีขนบธรรมเนียมประเพณีไทยและบ้านเรือนยังคงเอกลักษณ์ดั้งเดิมที่ภาคภูมิใจ (เขวิกา สุขเอี่ยม และอธิป จันทร์สุรีย์ (2563) ตลาดน้ำแห่งนี้จึงเป็นเสมือนสถานที่สำคัญของชุมชนชาวอำเภอดำเนินสะดวกที่มีความเป็นอยู่ในลักษณะของชุมชนเกษตรกร ตัวตลาดมีลักษณะเป็นตลาดในน้ำ มีเรือเป็นร้านค้า พายแลกเปลี่ยนและขายสินค้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตร อาหาร เสื้อผ้า มีทางเดินของผู้ซื้อคือริมคลอง

Citation : วัลภา รัตมีโชติ, วรเดช จันทรร, วิพร เกตุแก้ว และเพ็ญศรี ฉิรินัง. (2566). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

อย่างยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวก. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น.

7(3) : 257-272; DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.60>

ภาพตัวแทนของความเป็นตลาดน้ำดำเนินสะดวกที่ทั้งคนไทยและคนต่างชาติยังยอมรับและถือเป็นสิ่งที่บอกถึงความแตกต่างจากตลาดน้ำแห่งอื่น ๆ ของสังคมไทย คือ การที่พ่อค้าแม่ค้าที่ยังคงพายเรือขายของ ซึ่งมีลักษณะของการพายไปพายมาและรอลำอยู่ในคลอง ไม่ได้จอดทำไต่ท่าหนึ่ง และมีการซื้อขายกันในเรือจริง ๆ ระหว่างพ่อค้าแม่ค้ากับนักท่องเที่ยว จึงเป็นเสน่ห์สำคัญที่ช่วยดึงดูดให้นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะชาวต่างชาติมีความต้องการมาเยือนที่ตลาดแห่งนี้ (ศศิภาณุ พลายุภูมิพล และคณะ, 2564) แต่เมื่อเวลาเปลี่ยนไปกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างถิ่นเข้ามาทำธุรกิจค้าขายที่มุ่งแสวงหากำไรเพียงอย่างเดียว มีราคาค่าบริการนำเที่ยวที่แพงเกินจริง น้ำในคลองเริ่มสกปรกซึ่งเกิดจากการขับเรือยนต์และการทิ้งขยะทำให้ภาพลักษณ์เดิมเสียหาย

กิจกรรมของการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก ได้แก่ 1) การมีพ่อค้าแม่ค้าเริ่มพายเรือมาขายของกันมากมายทั้งอาหารต่าง ๆ ขนม ของฝากของที่ระลึก ผลไม้จากสวนต่าง ๆ และผลไม้ที่ขึ้นชื่อ คือ มะพร้าวน้ำหอมดำเนินสะดวก หรือนั่งเรือชมบรรยากาศวิถีชีวิตของริมสองฝั่งคลองดำเนินสะดวก และ 2) การนั่งเรือชมวิถีชีวิตชาวบ้านริมฝั่งคลอง พร้อมเลือกซื้อผลไม้ตามฤดูกาลของฝาก และของที่ระลึกชมการทำน้ำตาลสด และการล่องเรือตามเสด็จประพาสต้นในสมัยรัชกาลที่ 5

สรุปได้ว่า ตลาดน้ำดำเนินสะดวกเป็นตลาดน้ำและสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมากของจังหวัดราชบุรี มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาเที่ยวชมวิถีชีวิต ซึ่งในอดีตตลาดน้ำดำเนินสะดวกเป็นศูนย์รวมการค้าขายพืชผักและผลไม้ตามฤดูกาลจากสวน ไร่ นา ของเกษตรกรในพื้นที่ แต่ปัจจุบันตลาดน้ำดำเนินสะดวกเป็นกึ่งตลาดบกตลาดน้ำที่มีของขายทั้งบนบกและในเรือ และอาชีพการเกษตรแบบดั้งเดิมถูกแทนที่ด้วยการรับจ้างขับเรื่อนำเที่ยว มีวิถีชีวิตริมคลองที่เรียบง่ายมีขนบธรรมเนียมประเพณีไทยและบ้านเรือนยังคงเอกลักษณ์ดั้งเดิมเป็นเสน่ห์แห่งสายน้ำที่มีเรือนับร้อยลำเพื่อชุมชนขายสินค้าการเกษตรและสินค้าหัตถกรรมพื้นเมือง

4. การเปลี่ยนแปลงของตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวก

ตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวกยังถือเป็นตัวอย่างของสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเมื่อมีความเจริญเข้าสู่ชุมชนจึงได้ทำให้ชุมชนมีวิถีชีวิตบางอย่างที่เปลี่ยนไปพร้อมกันกับอัตลักษณ์ของความเป็นตลาดน้ำแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์และเวลา ซึ่งจากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมาของ อริสรา เสยานนท์ (2552); อีราพร ทองปัญญา (2561); ภาคนน ปาลสุวรรณ์ (2562) ค้นพบว่า มีการเปลี่ยนแปลง

Citation : Kasamichote, W., Chandarasorn, V., Katekao, V. and Chirinang, P. (2023). Guidelines for the

Sustainable Development of Community-Based Tourism at Amphawa Floating Market and Damnoen Saduak Floating Market. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(3) : 257-272;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.60>

ที่เด่นชัดอยู่ด้วยกัน 3 ด้าน คือ 1) ด้านสังคม จากในอดีตที่มีวิถีชีวิตสภาพสังคมขนาดเล็กทำเกษตรกรรมค้าขายแบบพออยู่พอกิน เน้นการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักและการค้าขายเป็นอาชีพเสริม ปัจจุบันคนในชุมชนหันไปประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ใช้การค้าขายของจากสวนเหมือนในอดีต แต่มีคนนอกพื้นที่เข้ามาประกอบอาชีพแทนคนในชุมชนทำให้คนในชุมชนต้องออกไปประกอบอาชีพในตัวเมืองแทน 2) ด้านเศรษฐกิจ จากเดิมที่เป็นเศรษฐกิจขนาดเล็กกระต๊วเรือขนส่งเปลี่ยนแปลงกลายเป็นเศรษฐกิจการค้าเชิงพาณิชย์อย่างเต็มรูปแบบ โดยมีนายทุนเป็นแรงขับเคลื่อนหลัก และ 3) ด้านสิ่งแวดล้อม ในอดีตตลาดน้ำทั้ง 2 แห่ง ปราศจากขยะและมีคุณภาพน้ำที่ดี แต่ในปัจจุบันมีปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น การขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยว และปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนและต้องมีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ตลาดน้ำทั้ง 2 แห่ง เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ยังคงสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนอย่างยั่งยืน เพราะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของทุกคน ดังนั้นถ้าทรัพยากรการท่องเที่ยวของตลาดน้ำไม่ได้รับการดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในปัจจุบันย่อมจะหมดลงไป

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวก

แม้ในปัจจุบันตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวกจะยังคงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศเป็นอย่างมาก คนในชุมชนส่วนใหญ่ยังคงยึดถือวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างดั้งเดิมแต่คนในชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการวางแผนและอนุรักษ์เอกลักษณ์ความเป็นตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวกเอาไว้ให้ยั่งยืน และการมีส่วนร่วมกันพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีคุณภาพและยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวก จากการพิจารณาจากองค์ประกอบของการท่องเที่ยวชุมชน ผู้ศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนของตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวกให้มีศักยภาพและความสามารถในการจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวโดยต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) ความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม 2) ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ และ 3) ความยั่งยืนทางด้านสังคม โดยต้องมีการจัดการการท่องเที่ยว

ให้สามารถดำรงอยู่ได้ มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือนแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาความดึงดูดใจไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย และผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมจะต้องไม่มีหรือมีน้อยที่สุด (Richards, 2020) ควบคู่กับการพัฒนาด้านการบริการนักท่องเที่ยว โดยการจัดให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวและการสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว เช่น คู่มือการท่องเที่ยว แผ่นพับ และฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวของตลาดน้ำทั้ง 2 แห่ง เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข่าวสารการท่องเที่ยวได้ง่าย ทำให้ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวของตลาดน้ำทั้ง 2 แห่งมากขึ้น

4.2 ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนปัจจุบันชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว คือ พายเรือขายของทางน้ำ ร้านค้าโชห่วยที่เปิดมานานอาหารและขนมไทยและของใช้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าทางการเกษตรเป็นหลัก แต่ชุมชนยังมีการจัดการการท่องเที่ยวที่ยังไม่เป็นระบบ ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากกลุ่มที่ได้รับประโยชน์โดยตรงเท่านั้น ชาวบ้านไม่ค่อยได้เข้ามามีส่วนร่วม เพราะไม่ได้รับการประสานงานจากผู้นำชุมชน จึงอาจไม่รับรู้การเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยว จึงควรมีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำทั้ง 2 แห่ง โดยเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมวางแผนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ของตนเองและชุมชนโดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้เป็นต้นทุนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมและพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน และยังมีส่วนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และวิถีชีวิตของท้องถิ่นด้วยการจัดการท่องเที่ยวอย่างสมดุลส่งผลให้ประโยชน์ต่าง ๆ ที่ได้จากการท่องเที่ยวกลับคืนมาสู่ชุมชน ดังนั้นผลประโยชน์ต่างๆ เหล่านี้จะคืนกลับให้คนทุกคนในชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การสร้างรายได้และสร้างอาชีพให้กับชาวบ้านได้โดยตรงจากสิ่งที่ชุมชนมีหรือถือปฏิบัติอยู่และรายได้ดังกล่าวของชุมชนสามารถนำมาจัดสรรเพื่อสร้างสาธารณประโยชน์ให้กับชุมชน ด้านสังคม สร้างความสามัคคีให้คนในชุมชนมีความร่วมมือเป็นอันหนึ่งเดียวกันจนเกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางสังคม และ 3) ด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการจัดการโดยชุมชนเอง ซึ่งสามารถป้องกันการเข้ามาของนายทุนที่จะเข้ามาสร้างผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อชุมชนหรือวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ชุมชนได้

Citation : Kasamichote, W., Chandarasorn, V., Katekao, V. and Chirinang, P. (2023). Guidelines for the

Sustainable Development of Community-Based Tourism at Amphawa Floating Market and Damnoen Saduak Floating Market. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(3) : 257-272;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.60>

ดั่งที่ จิราภรณ์ แก้วมณี (2557) กล่าวไว้ว่า ความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องได้รับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยว

4.3 ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวกโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีบทบาทที่แตกต่างกันในการสร้างจิตสำนึกและปลูกฝังความรักหวงแหนและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การรวบรวมองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้รับรู้และสืบทอด ดั่งที่ กรกนก เกิดสังข์ (2560) กล่าวว่า ชุมชนและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องของพื้นที่ควรมีการจัดทำโครงการ เช่น โครงการมัคคุเทศก์น้อยตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวก และโครงการจัดตั้งศูนย์บริการการท่องเที่ยวที่มีมาตรฐานจะสามารถช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

4.4 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวก อย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรสร้างความร่วมมือและสร้างจิตสำนึกสาธารณะโดยการปลูกจิตสำนึกของทุกภาคส่วน ควรจัดทำสื่อ เช่น คู่มือ แผ่นพับ หรือมีเจ้าหน้าที่บริการให้ความรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงควรมีเส้นทางการศึกษาธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับเกิงศักดิ์ ชัยชาญ (2556) ที่กล่าวว่า ควรสร้างจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นรู้จักในแหล่งท่องเที่ยวที่ตนอยู่ โดยการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการดูแลสถานที่ท่องเที่ยว มีจิตสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อม

4.5 ด้านบริการและความปลอดภัยของตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวก ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง สถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งมักใช้นโยบายความปลอดภัยในการท่องเที่ยวเป็นจุดแข็งเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว เพราะโดยทั่วไปแล้วนักท่องเที่ยวจะเลือกมาท่องเที่ยวในสถานที่ที่มีมาตรการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว ทำให้เกิดภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวที่ดี นักท่องเที่ยวเกิดความเชื่อมั่นในการท่องเที่ยว ย่อมส่งผลให้นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวในตลาดน้ำมากขึ้น เช่น การอบรมด้านบริการและความปลอดภัย การปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยว และควรมีการเน้นการจัดการปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่มากขึ้น ส่วนการพัฒนาเพิ่มเติมในด้านของการให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว เช่น การจัดทำสื่อความหมาย สื่อสิ่งพิมพ์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวในชุมชน มัคคุเทศก์ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง

Citation : วลภา รัศมิโชติ, วรเดช จันทรร, วิพร เกตุแก้ว และเพ็ญศรี ฉิรินัง. (2566). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

อย่างยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวก. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น.

7(3) : 257-272; DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.60>

บทสรุป (Conclusion)

การท่องเที่ยวตลาดน้ำเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน ช่วยสะท้อนถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนริมฝั่งแม่น้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ให้คงอยู่ในสังคมไทยต่อไป และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวก มีดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวก โดยเน้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนากิจกรรมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการบริการนักท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่สะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชนตลาดทั้ง 2 แห่ง เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดกระบวนการการเรียนรู้วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชาวบ้าน 2) ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดีโดยชุมชนควรจัดให้มีการกระจายรายได้และผลประโยชน์แก่สมาชิกได้รับผลประโยชน์อย่างทั่วถึง 3) ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมของตลาดน้ำ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการจัดการพัฒนาอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม 4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของตลาดน้ำอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนรักในแหล่งท่องเที่ยวที่ตนอยู่ มีจิตสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อม และ 5) ด้านบริการและความปลอดภัยของตลาดน้ำ ผู้นำชุมชนจะต้องประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านความปลอดภัยที่ชัดเจนและทั่วถึง ย่อมจะทำให้นักท่องเที่ยวไว้วางใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของชุมชนพื้นที่ เศรษฐกิจชุมชน สังคม คนในชุมชนให้มีชีวิตอยู่ดีกินดี สิ่งแวดล้อมได้รับการอนุรักษ์ และดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมวิถีชีวิตอันดีงามให้คนรุ่นหลังได้สืบทอดต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

กรกนก เกิดสังข์. (2560). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเชิงกลยุทธ์: กรณีศึกษาดำบลบางไผ่ไม่อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

Citation : Kasamichote, W., Chandarasorn, V., Katekao, V. and Chirinang, P. (2023). Guidelines for the

Sustainable Development of Community-Based Tourism at Amphawa Floating Market and Damnoen Saduak Floating Market. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(3) : 257-272;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.60>

- กุลธิดา สุริยะวรรณกุล. (2557). **แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะของตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เขวิกา สุขเอี่ยม และอริบ จันทรสุรีย์. (2563). การศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตตลาดน้ำดำเนินสะดวก. **วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. 7(1) : 104-111.
- จิตรารณ สุธิธรเสษฐ์, พัทนี เขยจรรยา, บุหงา ชัยสุวรรณ, พรพรรณ ประจักษ์เนตร, กุลฤดี นุ่มทอง, และขวัญชนก มั่นหมาย. (2557). การสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำในลุ่มน้ำภาคกลางอย่างยั่งยืน. **วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการนิเทศ**. 1(1) : 99-130.
- จิราภรณ์ แก้วมณี. (2557). **การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านห้วยเขาจีน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชลลดา มงคลวนิช. (2556). ภาพลักษณ์ตลาดน้ำในสายตาของเยาวชนไทย .**วารสารกระแสวัฒนธรรม คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยสยาม**. 25(14) : 44-57.
- ชัยวิชญ์ ม่วงหมี. (2562). กลยุทธ์การพัฒนาตลาดน้ำประเทศไทย 4.0 เพื่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. **วารสารสมาคมนักวิจัย**. 24(2) : 61-74.
- เถกิงศักดิ์ ชัยชาญ. (2556). **การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ณัฐพัชร มณีโรจน์. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน .**วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ**. 13(2) : 25-46.
- ณิชนน ภมร และพัชรี ตันติวิภาวิน. (2564). การจัดการแหล่งชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสถึงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม: กรณีศึกษาชุมชนท้องถิ่นตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. **วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์**. 7(2) : 106-118.
- ธีราพร ทองปัญญา. (2561). การพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของอัตลักษณ์และการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดราชบุรี กรณีศึกษาตลาดน้ำดำเนินสะดวก. **วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. 48(2) : 1-23.

Citation : วัลภา รัศมีโชติ, วรเดช จันทรร, วิพร เกตุแก้ว และเพ็ญศรี ฉิรินัง. (2566). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

อย่างยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวก. **วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น**.

7(3) : 257-272; DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.60>

- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ : บริษัทเพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- ปรียาภรณ์ เนียมมก และวศิน เหลี่ยมปรีชา. (2555). การรวมกลุ่มของชุมชนนักปฏิบัติเพื่อสร้างรูปแบบทางตลาดที่ยั่งยืนผ่านทฤษฎีกิจกรรม: กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา. **วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 7(1) : 29-38.
- พิชญา เทียนภู และวัชร เวชประสิทธิ์. (2564). กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบเทียบการแข่งขันของผู้ประกอบการตลาดน้ำชุมชนในเขตภาคกลางของประเทศไทย. **วารสารวลัยลงกรณ์ปริทัศน์**. 12(1) : 162-177.
- พิมพ์พะงา เพ็งนาเรนทร์. (2564). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของตลาดน้ำภาคกลางสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี**. 4(1) : 85-99.
- ภคมน ปาลสุวรรณ. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ กรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก ตำบลดำเนินสะดวก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. **วารสารสหศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 19(2) : 42-54.
- ฤดี เสริมชยุต. (2563). กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวชุมชน. **วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา**. 2(4) : 51-61.
- ศศิกาย ปลายกุ่มพล, อธิษฐ์ สิริวิศรา, ฐิติมา ให้อยอง และอำนาจ บุญรัตน์มตรี. (2564). การจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่ภาคกลางอย่างยั่งยืน. **วารสารสหศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 22(1) : 117-193.
- ศุภโชค สนธิชัย และลัดดา อนุชชัย. (2564). อัตลักษณ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนแถวย่านตลาดน้ำภาคกลาง. **วารสารวิชาการพลังงานและสิ่งแวดล้อมอาคาร คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 4(2) : 1-22.
- อมรศิริ ดวงดี. (2555). ความตระหนักของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์หิ้งห้อยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. **วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

Citation : Kasamichote, W., Chandarasorn, V., Katekao, V. and Chirinang, P. (2023). Guidelines for the

Sustainable Development of Community-Based Tourism at Amphawa Floating Market and Damnoen Saduak Floating Market. **Journal of Local Governance and Innovation**. 7(3) : 257-272;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.60>

อริสรา เสยานนท์. (2552). การเสริมสร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวเพื่อชุมชนสันติสุข:กรณีศึกษา ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 3(1) : 115-129.

อุดม เขยกิจวงศ์. (2552). ตลาดน้ำ: วิถีชีวิตของชุมชนที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำ. กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์.

Dickman, S. (1996). *Tourism: An Introductory Text*. 2nd ed. Sydney : Hodder Education.

Richards, G. (2020). *Sustainable Travel Report 2020*. [Online] . Available : <https://www.gstcouncil.org/booking-com-sustainable-travel-report-2020/>.

Retrieved January 25, 2023.

Citation : วัลภา รัตมีโชติ, วรเดช จันทรร, วิพร เกตุแก้ว และเพ็ญศรี ฉิรินง. (2566). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

อย่างยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวาและตลาดน้ำดำเนินสะดวก. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น.

7(3) : 257-272; DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.60>